

משנה ז'

משנה זו עוסקת בדינו של אדם שאינו זוכר אם השיב גזלה, הלוואה או פקדון, לבעליהם, או שאינו זוכר אם גזל, לזה או קבל פקדון.

ביאור

בבא קמא פרק י' = ז'

1 האומר לחברו: גזלתך, או הליתני, או הפקדת אצלי דבר-מה, ואיני זוכר אם החזרתי לך אם לאו - חייב לשלם לו. אם חברו טוען: ברי לי שגזלתני, הליתך או הפקדתי אצלך - בית דין מחייב אותו לשלם, כי שניהם מסכימים שהוא היה חייב ממון, ומאחר שיש ספק אם החזירו, אינו נפטר מחובתו עד שיטען בברור שפרע.

אם גם חברו אינו יודע אם חברו חייב לו, אין בית דין מחייבו להחזיר, כי אין מחייבים ממון מפני טענה מספקת, אך כדי ליצאת ידי שמים עליו להשיבו מפני חשש גזל לפי שהוא יודע בוודאות שנתחייב אלא שהוא מספק אם פרע.

2 אבל כשפר חברו תובעו, אפלו בוודאות: גזלתני, הליתך, הפקדתך, והלה משיב: איני יודע - פטור, מפני שאין די בטענת התובע כדי לחייבו ממון, ואפלו הנתבע אינו מכחישו בוודאות. רק כשברור שחל החייב אלא שספק אם נפטר ממנו, ככרישא, הוא חייב לפרע.

1 האומר לחברו, גזלתך, הליתני, הפקדת אצלי, ואיני יודע אם החזרתי לך, אם לא החזרתי לך, חייב לשלם. **2** אבל אם אמר לו, איני יודע אם גזלתך, אם הליתני, אם הפקדת אצלי, פטור מלשלם:

כ"ט
בחשוןשבת קודש
פר'
תולדות

(בבא בתרא קנח)

היום נלמד:

משנה

בבא קמא

פרק י' משנה ז'

גמרא

פסחים דף קיג/ב

תובנה מרגשת

מה מדאיג

את ההורים

לך ולמשפחה

מסכת בבא בתרא

דף קנ"ח

זוהר

בא לד.

הלכה

קביעת עתים

לתורה

הלכה א'-ג'

ביאור

מְבַל מְקוֹם, בְּדֵי לְצֵאת יָדַי שְׁמַיִם הוּא חֵיב לְפָרַע מִפְּנֵי חֶשֶׁשׁ גָּזֵל, לְפִי שֵׁשׁ לוֹ לְחֹשׁ לְדַבְּרֵי הַתּוֹבֵעַ הַטּוֹעֵן טַעְנָה וְדֹאִית^א.

כָּף תִּרְפֹּשׁ פְּשׁוּרִים וּתְכוּנוֹת חַיּוּבִיּוֹת

יש אנשים שלומדים, משתכללים ומצלחים להביא את עצמם לרמה גבוהה יותר, תוך כדי תנועה, בלי להקדיש זמן מיוחד לכך. איך הם עושים זאת?

פסחים דף קיג/ב

ביאור

יצחק אבינו שולח את בנו יעקב לדרך עצמאית, ומפקיד בידיו הוראה חד משמעית: "ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אתו ויצוהו ויאמר לו, לא תקח אשה מבנות כנען". גם אביו של יצחק סלד מאד מהכנענים, והורה לאליעזר, שנשלח להביא אשה ליצחק: "ואשבעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ, אשר לא תקח אשה

חֲמִשָּׁה דְּבָרִים צִוָּה בְּנֵעַן
אֶת בְּנָיו: אֶהְבּוּ זֶה אֶת
זֶה, וְאֶהְבּוּ אֶת הַגּוֹל,
וְאֶהְבּוּ אֶת הַזְּמָה,
וּשְׁנָאוּ אֶת אֲדוֹנֵיכֶם,
וְאֵל תְּדַבְּרוּ אִמָּת.

לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבן.
מדוע?

חז"ל אומרים שכנען (בנו של חם ונכדו של נח, שקלל על ידי נח) השאיר אחריו צאצא לבניו, ובה חמשה כללים:
1. אהבו זה את זה. 2. פתחו חבה ואהבה לגבנות. 3. הלהיטו בנפשכם את אש תאות הזמה. 4. שנאו את אדוניכם (הם קללו שיהיו עבדים). 5. אל תדברו אמת.

הכוון ברור - חיי שחיתות מוסרית, להנות מהרגע בלי לחשב על הרגע הבא. אגל ההגיון לא כל כף ברור. אם כל כנעני הוא גנב ושטוף זמה, ברור לחלוטין ששכניו וחבריו לא בדיוק מחבבים אותו. זו איננה דמות השכן שמישהו מאתנו היה רוצה. היינו מוכרים את הדירה בחצי מחיר ובורחים מהשכונה. אם כך, איך יכול כנען לצוות על בניו באותה נשמה עם הוראות ההתנהגות האלה, שיאהבו זה את זה? מי יכול לאהב אחד שגונב את כספו ומפרק את משפחתו?
הרב חיים זייציק זצ"ל¹ מסביר, שאהבה רגילה בין אנשים משתתת על

מקורות והערות

א. בראשית, כח/א. ב. שם, כד/ג. ג. ראה: בראשית, ט/כה. ד. תורת הנפש, עמוד תס"ב.

שויון. כך הניח ראש הפילוסופים, אריסטו, והביא על כך ספור להמחשה: למלך אחד נודע שחברו הקרוב ביותר התנגד להכתרתו למלך. שאל אותו המלך: "האם נכון מה ששמעתי? האתה תבקש למנע את טובתי? איני מאמין". השיב חברו הטוב: "אמת, נכון הדבר, וכך נהגתי דוקא בגלל שאני אוהב אותך! כי אהבה אינה יכולה לשרר בשאחד האוהבים עולה לגדלה. אהבה היא תוצר של שיוון בין הצדדים. לאחר עלייתך לגדלה לא אוכל להמשיך לאהב אותך".

כנען אמר לצאצאיו: התנהגו בצורה כזו שתוכלו להמשיך לאהב. אם אחד מכם יחליט לשנות את דרכיו, להפסיק לגבב ולחדל משיחיות מוסרית, התוצאה תהיה שאחיו יפסיקו לאהב אותו, כי כעת הוא מעליהם... כנען צוה את בניו: אל תלמדו מאחרים, אל תעריכו אמת, אל תעריכו ישר, פשוט השארו משחתים כמו שאתם. אל תפתחו שאיפה להיות טובים יותר, כי זה יגרם לכך שאחד מכם יפיר באמת וישתנה, ואז תתפרקו.

ומה שונות דרכיהם של האבות והאמהות הקדושים. כל חיייהם הם למדו והתעלו, והפכו למה שהם.

כשאדם פוגש אצל אחר יפי מוסרי עלאי, או תכונה חיובית בולטת, הוא מרגיש עלבון מסים, 'למה אני לא כזה'. את ההרגשה הזו בקש כנען למנע מצאצאיו, והאבות הקדושים בדיוק להפך - פתחו את ההרגשה הזו והעבירו אותה הלאה, מדור דור: למדו מאלו שאתה מוצא בהם דברים טובים, שאל את עצמך איך הם הגיעו לכך, מה הם עשו כדי להצליח, ועשה כמותם.

כדי לרכש מימניות ולטפח תכונות חיוביות, אינך צריך להשתמח בקורס רשמי. החיים הם הקורס הטוב ביותר, רק לפקח את העיניים, להתבונן באנשים שסביבך, ולקחת מהם את הדברים החיוביים.

"מְרָא דַּאֲרַעָא דַּאֲרַץ יִשְׂרָאֵל"

רבי אֶלְעָזָר בֶּן פְּדָת עָלָה
לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלָמַד תּוֹרָה
בְּצִיפּוֹרִי.

רבי אֶלְעָזָר, שֶׁהָיָה עֲנִי
מְרוּד, עָסַק גַּם בְּצַדָּקָה
וּגְמִילוּת חֲסָדִים, פָּעַם
אָחַז הַבְּחִין רַבִּי אֶלְעָזָר
שֶׁמֵּאֲחֻרָיו הוֹלֵךְ אָדָם
שֶׁנִּקְרָא שְׁמַעוֹן בֶּר וְוָה,

שֶׁהָיָה עֲנִי וּמְסָפֵן. הִפִּיל רַבִּי אֶלְעָזָר דֵּינָר מִכִּסּוֹ וְהִמְשִׁיף לָלֶכֶת. שְׁמַעוֹן
נָטַל בְּיָדוֹ אֶת הַדֵּינָר וּפְנָה לְרַבִּי אֶלְעָזָר לְהַחֲזִירוֹ, אָבַל רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר
לוֹ: "אֲנִי כֹבֵד הַתִּיּאֲשֻׁתִי מִן הַדֵּינָר, עֲכָשְׁיוֹ הוּא אֶצְלָךְ וְאַתָּה זְכִיתָ בוֹ". כִּף
עָשָׂה רַבִּי אֶלְעָזָר בְּכוֹנָה, כְּדֵי שֶׁשְׁמַעוֹן יִקְבַּל אֶת הַדֵּינָר בְּלֹא שִׂיתִבִּישׁוּ.

מְסוּפֵר בְּתַלְמוּד שְׂרָבִי אֶלְעָזָר הָיָה מְכוֹנָה "מְרָא דַּאֲרַעָא דַּאֲרַץ יִשְׂרָאֵל"
- הַשְּׁלִיט בְּעֵינָיו הוֹרָאָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי בְקִיאוֹתוֹ הַרְבֵּה וְחוֹכְמָתוֹ.

מסכת בבא בתרא קנ"ב - קנ"ח

שאלות השבוע???

1. מהי ההגדרה של רשות היחיד?
 2. מאיזה גיל אפשר למכור קרקעות?
 3. מי היה "מרא דארעא דארץ ישראל"?
- את התשובות יש לשלוח במהלך השבוע, עד יום רביעי בשעה 14:00,
למייל talmudhagra@medison.co.il
יש לציין כי אתם עונים על חידה - 'זתן חלקנו' 580.
העונים יכנסו להגרלה שבועית
על סט ספרי התלמוד הישראלי / טאבלט לבחירתכם.

*בפיקוח רואה חשבון

יחד כלם קרשה לה ישלשו

בא לד.

תרגום

"השמת לבך על
עבדי איוב כי אין
כמהו בארץ" וגו'
(איוב א, ח) - בין
שנדע הוא לבדו,
מיד החזיק בו
המקטרג. ועל זה
שנינו, שלא צריך
לאדם להפרד מכלל
של רבים, כדי
שלא ירשם לבדו,
ולא יקטרגו עליו
מלמעלה.

"השמת לבך על עבדי איוב כי
אין כמוהו בארץ" וגו' - בין
דאשתמודע איהו בלחודוי, מיד
אתקיף ביה מקטרגא. ועל דא
תנינן, דלא אצטריך ליה לבר נש
לאתפרשא מכללא דסגיאין, בגין
דלא יתרשים איהו בלחודוי, ולא
יקטרגון עליה לעילא.

הזהר הקדוש מורה לנו, שעקר הקטרוג על איוב התעורר מכיון שאיוב חי לעצמו, אף שהיה צדיק. מכאן נבין את החשיבות להיות דבוק בכלל ישראל ובשכינה בכל עת. נאמר בפרקי אבות (ה, ב): "הלל אומר: אל תפרוש מן הצבור, ואל תאמן בעצמך עד יום מותך". ופרש רבנו המהר"ל בספרו דרך חיים: "לכך אמר 'אל תפרש מן הצבור', כי הצבור שהם הכלל הם עומדים, כמו שהתבאר, כי אל הצבור יש קיום יותר, ולפיכך הפורש מן הצבור פורש מן הדבר שיש לו קיום ביותר". ועל יסוד זה נאמר בזהר [מתרגום]: "שכתוב בשונמית (מלכים ב' ד) 'ותאמר, בתוך עמי אנכי ישבת'. לא רוצה להוציא את עצמי מכלל של רבים... בשעה שהדין תלוי בעולם, שלא יפרד אדם לבדו, ולא יהיה רשום למעלה ולא יכירו אותו לבדו, שהרי בזמן שהדין תלוי בעולם, אותם שרשומים ונודעים לבדם - אף על גב שהם צדיקים, הם נתפסים בראשונה". הרי כמה חשוב לא להתפרד ולהתגודד אלא להיות חלק מהצבור, בתורה, בתפלה, במעשים טובים ובהרגשת הלב, ואזי זוכה להיות מחובר למציאות הקיימת באמת, שהיא הנשמה הכללית של עם ישראל, וכאשר אדם מחבר לנשמה הכללית שהיא השכינה אזי לא יבואו עליו יסורי איוב ולא שמץ מהם.

קביעת עתים לתורה ■ הלכה א'-ג'
קביעת עתים לתורה

א. ילכו מחיל אל חיל

היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה, זוכה ומקבל פני שכניה, שנאמר¹: 'ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון'².

על כן, אחר שיצא מבית הכנסת ילך לבית המדרש ויקבע עת ללמוד³. שבשארם מגיע לעולם האמת ומכניסים אותו לדין, שואלים אותו, קבעת עתים לתורה?! ויקפיד שלא להבטל מללמוד באותה העת שקבע ללמודו, אפלו אם הוא סבור להרויח בשעה זו הרבה ממון⁴.

ב. בעלי אמונה

אדם המקפיד בזה הוא מבעלי אמונה, שמאמין ובוטח בהקב"ה שלא יחסר לו ממזונותיו על ידי זה, וכמו שאמרו חז"ל בירושלמי: מי הם אנשי אמונה? אותם שהקונים צועקים להם שיבואו עם סחורתם למפר, והם עונים 'אין אנו מבטלים את קביעותנו בלמוד התורה בכדי להרויח ממון, אם ראוי לנו רוח זה, יבוא הוא מעצמו מהקב"ה גם לאחר שנסיים את קביעותנו בלמוד התורה'⁵.

ג. קביעות מיד אחר התפלה

טוב שיקבע את העת ללמוד מיד אחר התפלה, משום 'ילכו מחיל אל חיל'. ועוד, שאם יתעסק תחלה בעסקיו וענייניו, יש לחוש שימשך בהם ותבטל קביעותו⁶.

בזמננו, שמתפללים בבתי מדרשות וואין בית כנסת המיוחד לתפלה בלבד, ובית מדרש המיוחד ללמוד בלבד, מיד אחר התפלה ילך ויתחבר עם האנשים העוסקים בתורה בבית המדרש⁷.

מקורות והערות

5. ירושלמי סוטה פרק ט' הלכה י"ג ובקרבן העדה שם הובאו דבריהם במ"ב שם ס"ק ה'.

6. שם במ"ב ס"ק ב'.

7. שם במ"ב ס"ק א'.

1. תהילים פרק פ"ד פסוק ח'.

2. ברכות דף ס"ד ע"א.

3. סו' קנה"ה סעי' א'.

4. שם בש"ע.